

Čínské jaderné zbraně a Kanada: necivilně-vojenské spojení

NI nationalinterest.org/feature/chinese-nuclear-weapons-and-canada-uncivil-military-connection-207727

5. prosince 2023

Po celá desetiletí ministerstvo obrany jen málo nebo vůbec nepropojovalo čínský civilní program jaderné energetiky a hromadění vojenských jaderných zbraní. Už ne.

Poslední tři roky Pentagon výslovně spojoval pekingský „mírový“ program na výrobu rychlých reaktorů s čínským úsilím o zbrojení plutonia a projekci, že Čína do roku 2030 získá více než 1 000 jaderných hlavic. Ve své poslední výroční zprávě o vojenské síle Číny ministerstvo obrany zašlo ještě dále a odhalilo, že Čína využívá své civilní jaderné reaktory k výrobě tritia jako paliva pro své termonukleární zbraně.

Čína to dělá umístěním lithiových tyčí do energetických reaktorů a bombardováním tyčí neutrony. To produkuje tritium, které se následně odděluje, podobně jako Amerika vyrábí své zbraně tritium. Není jasné, zda Čína k tomuto účelu využívá všechny své energetické reaktory – americké, kanadské, ruské, francouzské nebo čínské.

Zpráva Pentagonu však poznamenává, že Čína používá proces extrakce tritiované těžké vody k likvidaci tritia, které vzniká, když atomy vodíku absorbují neutrony a stávají se atomy tritia. Jediné reaktory v Číně, které využívají těžkou vodu, se nacházejí v Haiyan a provozuje je China National Nuclear Power Corporation (CNNC) – přední dodavatel jaderných zbraní v Pekingu.

Kanada dodala tyto reaktory prostřednictvím společnosti Atomic Energy of Canada Limited (AECL), kanadské vládní firmy. Kromě toho se AECL dohodla na spolupráci s CNNC na pokročilých těžkovodních reaktorech a souvisejících technologiích. V roce 2011 prodala AECL

svou činnost v oblasti těžkovodních reaktorů společnosti SNC-Lavalin Inc. (nedávno přejmenovaná na AtkinsRealis). AtkinsRealis pokračuje ve spolupráci s CNNC na jejich těžkovodních reaktorech.

Kanadské jaderné transfery do Číny se však neomezují pouze na reaktory. Koncem října kanadská firma Cameco, jeden z největších světových dodavatelů uranu, oznámila , že uzavřela smlouvu na prodej více než 97 500 metrických tun uranu společnosti CNNC. Cameco říká, že bude posílat CNNC více než 12 700 metrických tun ročně po dobu příštích čtyř let. 12 700 metrických tun je zhruba o 200 až 300 metrických tun více, než ročně spotřebuje celý čínský civilní sektor . Samotný přebytek 200 až 300 tun by mohl pohánět až 100 bomb každý rok.

To by mělo zvednout obočí. Se špatnými domácími zdroji uranu Čína trvá na tom , že pouze buduje své zásoby uranu pro budoucí využití jaderné energie. Možná, ale neexistuje žádný dohodnutý způsob, jak to ověřit. Totéž platí s tritiem. V současné době neexistují žádné účinné kontroly žádné jaderné látky, které by zajistily jejich mírové konečné použití. Oba jsou však zásadní pro výrobu jaderných zbraní a CNNC, přední čínský výrobce zbraní, kontroluje tyto materiály.

co je třeba udělat?

Za prvé, naše vláda potřebuje jmenovat a zahanbit firmy vyvážející kritické jaderné materiály a technologie americkým jaderně vyzbrojeným rivalům. To by vyžadovalo zaměřit se na kanadské Cameco a AtkinsRealis. Také by to vyžadovalo uvedení francouzské jaderné firmy EDF, která letos na jaře oznámila , že bude spolupracovat s CNNC na vývoji pokročilé recyklace vyhořelého paliva, což je proces zásadní pro výrobu zbrojního plutonia. Dalším subjektem, který si zaslouží nečestnou zmínku, je Rosatom , hlavní ruský vývojář jaderných zbraní, kromě firem, které s touto společností obchodují.

Sněmovna již upozornila na Rosatom jako na špatného herce a požádala Bílý dům, aby jej posvětil za napomáhání čínskému programu rychlých reaktorů.

Aby byly tyto subjekty dále odhaleny, měly by ministerstva obrany a zpravodajská komunita vypracovat neutajovanou výroční zprávu objasňující, které domácí a zahraniční firmy by mohly převádět jaderné materiály a technologie subjektům jaderných zbraní nepřátelských států.

Za druhé, vláda USA by měla zakázat vládní nákupy a dotace těmto firmám. Kongres a Bílý dům mohou být zdrženlivé vůči sankcím vůči firmám za obchodování s jadernými zbraněmi nepřátelských států. Ale naše vláda by alespoň neměla kupovat zboží od takových firem nebo je dotovat.

Konečně, Spojené státy a další podobně smýšlející národy by měly vyzvat Mezinárodní agenturu pro atomovou energii, aby sledovala a chránila tritium a neobohacený uran, aby se zabránilo jejich zneužití k výrobě bomb. Naštěstí existuje malá komerční poptávka po tritiu. Většina z toho, co se vyrobí, se pak z důvodů bezpečnosti práce těží z reaktorů a účtuje se.

Podobně se většina uranové rudy používá k pohonu legitimních civilních reaktorů. Přesto je také důležité vyrábět jaderné zbraně a v současné době není sledována ani chráněna. Vzhledem k tomu, že vláda již sleduje a sankcionuje určité transfery ropy a plynu — což je náročný úkol —, je těžké pochopit, proč neděláme totéž pro uran a tritium. V rámci přípravy na příští hodnotící konferenci Smlouvy o nešíření jaderných zbraní v roce 2026 by Spojené státy měly tuto mezeru zacelit.

Henry Sokolski je výkonným ředitelem Centra pro vzdělávání v oblasti politiky nešíření v Arlingtonu ve Virginii a autorem knihy Underestimated: Our Not So Peaceful Nuclear Future (2019). Za vlády George HW Bushe sloužil jako zástupce pro politiku nešíření v úřadu ministra obrany USA.

Obrázek: Shutterstock.com.